

VERENIGING OUD BROEK IN WATERLAND

Jaarverslag 1979

Door technische omstandigheden was het helaas niet mogelijk het jaarverslag tijdig in de gebruikelijke geïllustreerde vorm te publiceren. Dat zal later in het jaar gebeuren. U ontvangt hierbij ter voorbereiding op de jaarvergadering de tekst van het door het bestuur opgestelde jaarverslag.

Inleiding

Onze vereniging verschilt in meerdere opzichten van de andere talrijke verenigingen, welke hun waardevolle bijdrage leveren aan het leven in en met Broek in Waterland. Eén daarvan is de vorm, waarin het jaarverslag verschijnt. In het algemeen geeft een dergelijk verslag -het woord zegt het al- een opsomming van de activiteiten van een vereniging. In het jaarverslag van Oud Broek kunt U deze ook (nog eens) lezen, maar daarnaast wordt een belangrijk deel gevuld met een beschrijving van de grote en kleine restauraties, welke dat jaar aan huizen en erven in Broek zijn verricht. Een dergelijk overzicht is tamelijk uniek, zeker als het uitgaat van particulier initiatief. Ook voor (latere) historici en andere belanghebbenden kan het van grote waarde zijn, menen wij (ditmaal wat onbescheiden misschien). Zo beschouwd, is het jaarverslag op zichzelf een activiteit van de vereniging. Het zou daarom jammer zijn als het jaarverslag niet meer zou verschijnen zoals tot op heden de gewoonte is. Maar toch: de (omvangrijke) bouwactiviteiten verminderen. Op zichzelf is dat een goed teken, omdat het een gevolg is van de vele restauraties, welke in de afgelopen jaren onderhanden zijn genomen. Veelal met fraaie en historisch verantwoorde resultaten. Voorts kost het samenstellen van het verslag elk jaar veel inspanning, ook financieel. Over dit laatste aspect leest U in dit verslag meer.

De inspanningen drukken op de schouders van de bestuursleden, terwijl de leden van de vereniging daar geen of weinig weet van hebben. Dat is niet erg: het bestuur vervult al haar taken over het geheel genomen met plezier. Doch anderzijds blijft de wens meer leden actief bij het werk van de vereniging te betrekken. Hoe? Doet U deze keer eens een suggestie. U draagt daarmee bij de vereniging sterk te houden.

En...er zijn nog altijd mensen in ons dorp, die geen lid zijn van Oud Broek, hoe vreemd dat misschien ook klinkt. Denkt U er eens aan: hoe meer leden, hoe meer vreugd.

Restauraties en veranderingen in de dorpskern

De bijzonder levendige restauratie-activiteit, waarvan in het vorige jaarverslag gewag werd gemaakt, verflauwde in 1979 niet; integendeel, de bedrijvigheid op dit gebied nam zelfs toe en resulteerde in de voltooiing van drie belangrijke restauraties.

Allereerst het pand Kerkplein 10. Dit huis, dat in het dorpscentrum zo'n opvallende plaats inneemt, wijkt wat vormgeving betreft af van het gebruikelijke type. Oorspronkelijk een eenvoudige driebeuk met flauwe dakhelling, werd het huis in de loop der tijd vergroot door twee uitbouwen aan elkaar, waardoor het huidige beeld ontstond. De zorg, waarmee eigenaren en timmerlieden deze restauratie hebben omringd, verdient alle lof.

Het gereedgekomen huis De Laan 18 is van een totaal andere habitus. Wat achteraf gelegen -van oorsprong een boerderijtje met vierkant, dat niet werd gereconstrueerd- en met donkere gevels en wegen, verschuilt het zich eerder voor de wandelaar dan dat het hem opvalt. Vooral de restauratie van de interessante 16de eeuwse voorgevel, met het deurkalf uit 1592 en de buitenbeschietsing van afgeschuinde delen (bossings) is een compliment waard. Alleen is nog het wachten op een copie van de oorspronkelijke makelaar !

Het derde werk, dat werd voltooid is de reconstructie van de kerkhofbrug, zoals die in 1909 werd gebouwd als vervanger van de houten wipbrug. Moge de vernieuwing van de (gevaarlijke) kerkebrug spoedig volgen !

De restauratie van het voorhuis van De Erven 16 kwam in het verslagjaar bijna gereed. De vernieuwde voorgevel, die vanwege Monumentenzorg in 19de eeuwse stijl moest terugkeren, zal ongetwijfeld het aanzien van De Erven ten goede komen.

De verbouw ten behoeve van de woning door twee gezinnen van de boerderij "Het Noordse Bos", Leeteinde 5, werd aangevangen, evenals de restauratie van De Laan 22/28; het herstel van het woon-winkelhuis Jaagweg 1 werd voortgezet.

Een bijzondere restauratie was die van een in marmerimitatie beschilderde vloer in het huis De Erven 26. De oorspronkelijke schildering, die -ofschoon geheel versleten- nog zichtbaar was, en van omstreeks 1740 moet dateren, werd zoveel mogelijk gevolgd, met toevoeging van een als lichter gekleurd marmer geschilderde cirkel in het midden. Het is aan te nemen dat dergelijke gemarmerde vloeren ook verder in Broek wel voorkwamen, al is dit tot dusver het enige voorbeeld dat bekend is.

Het bijgebouw van dit huis, dat vroeger genummerd was Erven 30, en in 1978 op de monumentenlijst werd geplaatst, stond in het verslagjaar lange tijd in de stellingen, omdat er restauraties aan de dakconstructie moesten worden verricht.

Verder kan nog worden vermeld, dat bij de Gemeente plannen werden ingediend voor: een belangrijke uitbreiding van "Het Broekerhuis", Leeteinde 16, de bouw van een woonhuis op het terrein De Erven 40, de verbouw tot woning van kapberg en stal Molengouw 26, een uitbreiding van de klompenmakerij Havenrak 21 en de verbouw van het woonhuis Broekermeerdijk 17. Een restauratie, die het bestuur grote zorg geeft, is die van de kerk. Bij het herstel van de buitengoten werd eind december ernstige zwamvorming in het houtwerk geconstateerd. Een onderzoek wees uit dat tengevolge van diverse zwamaantastingen de gehele houten constructie van de kerk in een zeer slechte, zo niet gevaarlijke staat verkeert, welke een noodvoorziening noodzakelijk maakte.

Het uitvoerige rapport, dat inmiddels door de architect werd uitgebracht, resulteerde in een restauratieplan met een be-

groting van minimaal 2.5 miljoen gulden. Besprekingen tussen de Kerkvoogdij en Monumentenzorg over de subsidiëring zijn gaande. Het bestuur hoopt van harte dat dit overleg spoedig zal leiden tot een grondige aanpak van onze fraaie kerk, waarbij onze vereniging via de Stichting Vrienden van de Broeker Kerk alle hulp zal bieden, welke mogelijk is.

Bomenbestand

Het onderzoek door Staatsbosbeheer naar de iepziekte is in het vorige verslag reeds vermeld.

Vele van de 180 aangetaste bomen zijn inmiddels geveld of ont-schorst. Helaas heeft nog in onvoldoende mate vervanging van de gekapte bomen plaatsgevonden.

In dit verband mag ook vermeld worden de bemoeiingen van het bestuur met de bomen op het Nesje.

De wilgen aan de oostzijde ervan dreigden het slachtoffer te worden van hun eigen gewicht, zodat het noodzakelijk werd deze te knotten. Dit heeft deels in 1978 plaatsgevonden, terwijl dit jaar de overige wilgen een beurt hebben gehad en nu knot-wilg heten. De eerste serie loopt alweer aardig uit.

De omheining van de overige bomen op het Nesje wordt voort-durend gecontroleerd, aangezien de levende have op het land de bomen nogal smakelijk vindt. Waar nodig worden nieuwe bomen geplant, het laatste jaar enige wilgen, elzen en esdoorns.

Zoals bekend pacht de vereniging het Nesje van Provinciale Water-staat. Het pachtcontract (f 1,- per jaar) liep dit jaar af en werd vernieuwd.

Contacten met andere organisaties

In vergelijking met het vorige verslagjaar valt weinig nieuws te vermelden.

Met gelijkgerichte verenigingen uit Zuiderwoude, Monnickendam en Edam werden publicaties uitgewisseld.

In het bestuur van de Stichting Vrienden van de Broeker Kerk werd J. van der Snoek na diens aftreden uit ons bestuur opge-volgd door Mr K. Michielsen. De opdracht tot het maken van een plan voor het herstel van het Kerkplein -welke opdracht de vereniging voor de helft had toegezegd te bekostigen- werd helaas nog niet gegeven.

Mr Michielsen ging tevens -overigens niet als bestuurslid-deel uitmaken van de Provinciale Commissie voor Noord-Holland van de Bond Heemschut, welke commissie erop toeziet, dat de ontwikkeling van de regio de historie geen geweld aandoet. Een van de bestuursleden woonde voorts een vergadering bij van de gemeentelijke Verkeerscommissie, waarin gesproken werd over de (on)mogelijkheden voor het aanleggen van woonerven in Broek.

Collectie en Publicaties

Op 1 september 1979 verscheen het boek "Waterland, getekend door Cornelis Schoen". In de Nieuwe Noordhollandse Courant van die dag werd terecht vermeld, dat de Broeker Bruigom een uniek

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1979

boek samenstelde. Het boek bevat tekeningen, plattegronden en kaarten van de zes Waterlandse dorpen en de stad Monnickendam, zoals zij er in de achttiende eeuw uitzagen. De Heer A.P. Bruigom schreef bij iedere afbeelding een uitvoerige tekst, waardoor het werk een inderdaad uniek stuk streekdocumentatie is geworden.

Op genoemde datum werd in een door de vereniging georganiseerde feestelijke bijeenkomst in de Koestal van Jan van der Snoek het eerste exemplaar door de uitgever aangeboden aan de Voorzitter van de Waterlandraad, waarna de schrijver het tweede aanbood aan de Voorzitter van Oud Broek: een boek, dat in geen Broeker bibliotheek mag ontbreken.

Aan de collectie kon voorts worden toegevoegd het boekje, dat verscheen ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de Broeker Vrijwillige Brandweer, geschreven door ons erelid Dr J.W. Niemeyer, alsmede de brochure over de restauratie van het Kerkplein 10, van de hand van A.P. Bruigom.

Een andere belangrijke gebeurtenis -welke overigens niet kon leiden tot opneming in de collectie- was de vondst in het Musée Marmottan te Parijs van een met gouache of dekverf in kleuren uitgevoerde tekening, welke Anton Ignaz Melling in 1812 maakte van het Havenrak, gezien vanaf het einde van de Dorpsstraat. Ons erelid, Dr J.W. Niemeyer, wijdde aan de prent een boeiende Broeker Bijdrage (nr 18), welke met een foto-afdruk van de prent aan de leden werd gezonden.

In de volgende Broeker Bijdrage werden twee Broeker Anecdotes aan de vergetelheid ontrukkt, terwijl in een andere een niet eerder gepubliceerd opstel van W. van Enkelenburg († 1934) werd opgenomen over de tuingrondverhuring in Broek in verband met de armenzorg.

De Nieuwsbrief verscheen eenmaal.

Diversen

Het bestuur heeft het plan opgevat funderingsresten, welke overal in het dorp aanwezig (moeten) zijn in kaart te brengen. Bij het kadaster is daartoe een kaart verkregen. De uitwerking van dit voornemen vergt de oplettendheid en medewerking van de inwoners van het dorp.

Het bestuur heeft de beschikking gekregen over een (andere) fraaie prent van het Havenrak, getekend door Lafarque, welke in opdracht van het bestuur is herdrukt. De prent is met name bedoeld geschonken te worden aan hen, die een bijdrage hebben geleverd aan de verfraaiing van het dorp, bijvoorbeeld door hun huis of erf te restaureren.

De eigenaar van Laan 28 stelde zijn huis ter bezichtiging open aan het begin van de restauratie ervan. Vele leden denken met genoegen terug aan deze rondleiding, waarbij ook vanuit de aanwezigen vele herinneringen werden opgehaald aan de bewoning door drie en meer gezinnen van het huis in vroeger tijden.

Op 17 mei 1979 vond de jaarvergadering plaats, waar onder meer J. van der Snoek, een der oprichters der vereniging, aftrad als bestuurslid. Zijn plaats werd ingenomen door Mevrouw M. Spaans. Na het huishoudelijk gedeelte sprak de Heer B. Geuverink, verbonden aan het architectenbureau Rappange B.V. te Amsterdam, over de bouwkundige historie van de kerk en het

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1979

thans plaatsvindende herstel ervan. In een boeiend betoog en aan de hand van lichtbeelden wees hij de aanwezigen op de vele details van de kerk en zijn fundering en op de problemen bij de restauratie van een en ander.

Financiën

Naast de contributie betekent de jaarlijkse subsidie van het Ministerie van CRM een zeer belangrijke inkomstenbron.

Het was daarom teleurstellend te vernemen dat de subsidie over 1979 25% (f 500,--) lager zou zijn dan voorheen. Door bemoeiingen onzerzijds is bewerkstelligd dat de subsidie voor dit jaar toch op het oude bedrag is gehandhaafd, doch inmiddels is van het Ministerie vernomen dat voor het komende jaar niet gerekend mag worden op ongewijzigde voortzetting van de subsidiëring, terwijl de vereniging er voorts rekening mee moet houden, dat in het kader van de bezuinigingen de subsidie zeer binnenkort geheel beëindigd zal worden.

De mogelijke consequenties daarvan zijn nog niet te overzien. Verheugd was het bestuur met de belangrijke schenking, welke een van de leden aan de vereniging heeft gedaan.

Lantarenpalenplan

De proeflantaren bij de kerk bleef het gehele jaar branden. De lichtopbrengst ervan werd verhoogd door een sterkere lamp aan te brengen en de reflectie werd verbeterd door de binnenzijde van de kap wit te schilderen.

Door de gemeente werd opdracht gegeven tot het maken van een lichtplan, waaraan nog haken en ogen bleken te zitten. Die laatste zitten ook -bijna letterlijk- aan de gietmal, welke is vervaardigd voor het maken van de betonnen palen. De mal is ter beschikking gesteld van de gemeente ter uitvoering van het voornemen twee lantarens te plaatsen aan het pad langs de lagere school tussen Nieuwland en Dorpsstraat, doch men bleek niet geheel tevreden met het te verkrijgen resultaat. Het overleg met de gemeente wordt voortgezet. De realisering van het plan blijft onzeker, mede tengevolge van de kosten, welke aan het fabriceren en plaatsen van dit type lantaren verbonden zijn.

Bovendien zal nog een keuze gemaakt moeten worden welk armatuur het meest geschikt is op de palen geplaatst te worden; verschillende armaturen kunnen bogen op Broeker authenticiteit.

Bestuur

De activiteiten van het bestuur vindt u vrijwel geheel terug in het jaarverslag.

Op de jaarvergadering trad J. van der Snoek af als bestuurslid; een man van het eerste uur, die veel voor de vereniging heeft gedaan. In zijn plaats werd benoemd mevrouw M. Spaans, die thans de kas van de vereniging beheert.

Per 31 december 1979 bedroeg het aantal leden 263 (1978: 262). Het bestuur was aan het einde van het verslagjaar als volgt samengesteld:

W.D.T.D. Wiarda, voorzitter, M.H. Hoek, secretaris, mevrouw M. Spaans, penningmeester, Zr. J. Crouse, ledenadministratie, A.P. Bruigom, Mr K. Michielsen, R. Plas, J.J. van der Sluys.

Bankrelatie: Rabobank Broek in Waterland, rek.nr.31.07.02.194 (postgiro v/d bank 20 31 06).

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1979

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN OVER 1979

Subsidie van Min. van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk	f 2000,--	Bijdrage restauraties (w.o. lantaarn Kerkplein f 21,83, hek Leeteinde 4 f 1750,-)	f 1771,83
Contributies	f 2730,--	Bijeenkomsten	f 281,89
Schenking	f 1000,--	Kantoorkosten (w.o. porti f 307,80 drukwerk f 268,05)	f 575,85
Diverse inkomsten (w.o. donatie Bomenfonds f 100,--)	f 197,83	Contributies en ver- zekeringen	f 95,79
		Publikaties (w.o. druk Broeker Bijdragen f 448,75 Jaarverslag f 377,52 Prent f 233,64)	f 1059,91
		Diverse kosten (w.o. contributie-inning f 125,--, Bankkosten f 27,11, Div. kosten f 165,90)	f 318,01
		Prent Lafargue	f 1624,86
		Bomenfonds	f 100,--
		Saldo positief	f 99,69
	<u>f 5927,83</u>		<u>f 5927,83</u>

BALANS PER 31 DECEMBER 1979

Bank	f 2218,68	Vooruit ontvangen contributies	f 20,--
Kas	f 24,59	Te betalen bankkosten	f 27,11
Tentoonstellings- materiaal	f 1,--	Te betalen kosten hek Leeteinde 4	f 1750,--
Te ontvangen bankrente	f 33,19	Kapitaal per 1-1-1979 f 380,66 Saldo positief per 31-12-1979 f 99,69	f 480,35
	<u>f 2277,46</u>		<u>f 2277,46</u>